

N

NÁMOŘNÍ BITVY V SNP – Fiktivní šestý svazek *Dějiny Slovenského národného povstání*, který měl vyjít v nakladatelství Pravda poté, co se v 80. letech na knihkupeckých pultech objevilo pět předchozích objemných dílů této tendenční historické práce. Dobová hádanka zas tvrdila: „Proč se začalo stavět vodní dílo Gabčíkovo-Nagymaros? – Protože Husák chtěl, aby Slovenské národní povstání skončilo námořní bitvou.“ Podobné žerty reagovaly na přečeňování a překrucování smyslu povstání pod taktovkou komunistické historiografie. Pravdou bylo, že ke konci druhé světové války Slovensko jakožto spojenec hitlerovského Německa politicky potřebovalo ozbrojenou akci proti nacistům, aby se po válce neocitlo na straně poražených. Povstání provázely od počátku značné zmatky. Vzpouza byla prozrazena dříve, než začala, a tak Němci stačili na Slovensko přesunout dostatek jednotek, které významnou část slovenské armády bez boje pacifikovaly a s její výzbrojí a municí ještě zvýšily svou bojeschopnost. V srpnu 1944 nicméně zbytky slovenské armády spolu se zahraničními vojáky, částí policie a partyzány zahájily povstání. Boje trvaly pouhé dva měsíce, než povstalci kapitulovali, přičemž někteří odešli do hor a pokračovali v partyzánské válce. Vzhledem k omezené výzbroji a výstroji však mohli vykonávat jen menší záškodnické akce. Význam partyzánskeho boje byl po válce často zveličován, a navíc uchvácen jen pro komunistický odboj.

> *Amortizace*

Tu letisko Tri Duby...

Víte, čím vlastně byla druhá světová válka?
Epizodou ve Slovenském národním povstání.

Víte, kdo vynalezl množiny?
No přece Slováci! Padesát tisíc jich bojovalo
v SNP, z toho sto tisíc jich bylo zraněno a sto
padesát tisíc z nich dostalo metály.

Slovenské národní povstání. „Tu letisko Tri
Duby. Pristávate na letisku Tri Duby. Pristávajte
viac vľavo, viac vľavo! Pristáli ste. Tu letisko Dva
Duby...“

Při příležitosti 10. výročí SNP vyprávějí staří
partyzáni žákům příhody z povstání: „Na
jednom konci louky byli v zákopu Němci,
na druhém konci my. Abychom je zlikvidovali,
chytili jsme psa, přivázali na něj granáty a hodili
klobásu směrem k Němcům. Pes se tam rozběhl,
ale Němci sebrali klobásu a hodili ji zpět k nám.
Pes se otočil a běžel rovnou k našemu zákopu.
V tu chvíli jsme se všichni rozutekli...“
„A co bylo potom? Kde jste se zase znovu
setkali?“ hoří vzrušením žáci.
„Jak kde?“ nechápavě říká partyzán, „přece tady
na besedě.“

Sedmdesátá léta minulého století. V technických službách probíhají stranické prověrky.

„Dežo, čo vieš o Slovenskom národnom povstaní?“

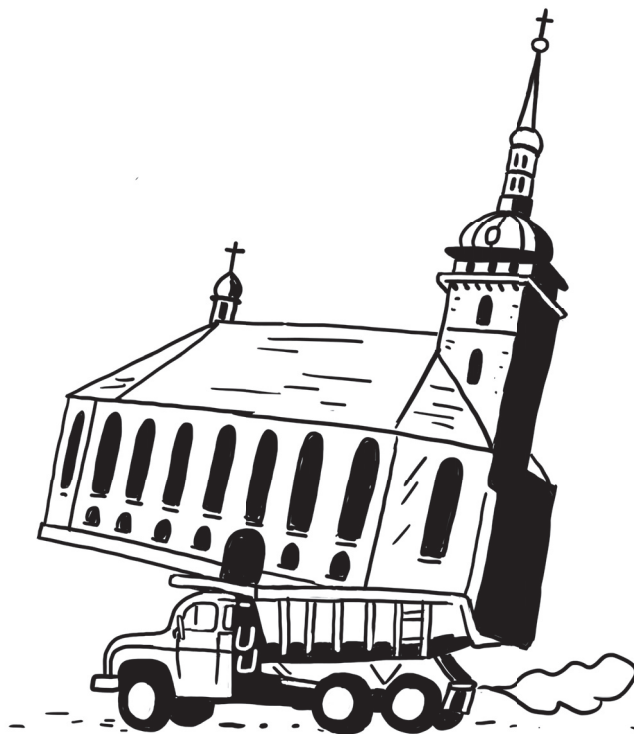
Dežo se ohlédne kolem sebe, spiklenecky mrkne a zašeptá: „Veľa toho neviem, súdruhovia, ale viem, že sa voľačo chystá!“

NECKY – Zpěvák a herec Václav Neckář. Jeho kariéra byla podivuhodně klikatá. Na jedné straně hrál kupříkladu ve filmu *Skřivánci na niti* (1969), který kritizoval totalitu 50. let a byl „odložen“ do trezoru, či vystupoval v triu Golden Kids s Martou Kubišovou, jež se posléze stala zakázanou zpěvačkou. Na druhou stranu se „Necky“ za normalizace rozhodl pro vstup do KSČ a byl dotlačen i ke spolupráci se Státní bezpečností. Jeho tetou byla známá komunistická funkcionářka Marie Kabrhelová lidově zvaná Vyvrhelová. Oblouk se symbolicky uzavřel při sametové revoluci, kdy Neckářova skupina Bacily, disponující silnou aparaturou, nazvučila na Václavském náměstí v Praze budovu Melantrichu, odkud mohla promluvit a zazpívat po dvaceti letech mimo jiné i Marta Kubišová. Neckářovy křehké melodie znectil folklorní humor několika obhroublými parodiemi, viz *Chci tě lízat* (*Chci tě líbat*), *Masa kusec* (*Massachusetts*) či *Jsem doktor Dam Di Dam*, rád vám ho tam hned dám... (*Dr. Dam Di Dam*).

> *Kabrhelky* (I) > *Rudý Elvis* (I)

NEJDRAŽŠÍ HOLUBNÍK NA SVĚTĚ – Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě, který byl v roce 1975

přesunut po kolejích o necelý kilometr dále ze staré zástavby města, jež byla kvůli těžbě uhlí srovnána se zemí. Záchrana gotického chrámu se uskutečnila na základě urgencí památkářů, po přesunu však kostel řadu let pustl. Místo oken vlály kusy igelitu a dovnitř létali holubi. Teprve až ostuda vyvolaná články v západním tisku o „nejdražším holubníku na světě“ přiměla stát k nápravě. Naštěstí neprošel návrh udělat z chrámu muzeum dělnického a komunistického hnutí na Mostecku, a tak se svatostánek vrátil k původnímu účelu.

„Frantó, až vodlífruješ tu Pannu Marii
fíkni mi svatýho Víta blíž k Vikárce!“

NEJDRSNĚJŠÍ VTIPY Z DOB SOCIALISMU –

Lidový humor bývá často vulgární, cynický, až krutý. Ve střetu s totalitním režimem, produkujícím skryté i zjevné násilí, tyto tendence ještě zesilují. Viz silácké návody („Hodnému komunistovi urvi nohu a zlého tou nohou umlat!“) či morbidní hádanky („Kdy viděl sovětský voják naposledy maso? – Když šlápl na minu.“). Nejhlubší zranění je však humor schopen způsobit, atakuje-li naši vlastní zbabělost, konformismus či apatii, třeba když jsou ideologickým balastem špiněny i děti. V souvislosti s potlačeným maďarským povstáním proti stalinistické diktatuře roku 1956 se na adresu laxního švejkujícího národa říkalo: „Maďaři se chovají jako Poláci, Poláci se chovají jako Češi a Češi se chovají jako svině.“ O naprosté absenci patosu ve folklorním humoru pak svědčí například zneuctění písně Jaroslava Hutky *Náměšť*, která se stala neoficiální hymnou sametové revoluce. Ještě v závěru revolučního roku 1989 ji bylo možno zaslechnout v pohostinských zařízeních nižší cenové skupiny v blasfemické parafrázi: „Krásný je vzduch, krásnější je moře, co je nejkrásnější, co je nejkrásnější? Ukaž piču! Ukaž piču!“

Smějící se bestie

Jaký je rozdíl mezi přejetým zajícem a přejetým komunistou?

Před přejetým zajícem je vidět brzdná dráha.

Víte, kdy komunisti mluvili naposledy pravdu?
Na gestapu.

Definice socialismu: Ještě trochu víc masa
a zatemnění a bude to jako v protektorátě.

„Jak se máš?“

„Dobře!“

„No tak to musíš být pěkná svině!“

Malý chlapeček se ztratil rodičům v nově
otevřené stanici pražského metra. Na služebně
VB se jej vyptávají: „Jak se jmenuješ?“

„Nevím.“

„Kde bydlíš?“

„Nevím.“

„Kde pracuje maminka?“

„Nevím.“

„Víš vůbec něco?“

„Luis Corvalán je nevinen!“

Víte, proč v Československu před rokem 1989
nikdo nebojoval proti komunismu?
Protože to bylo zakázaný.

NEJLEPŠÍ ČEŠTÍ HERCI – Wimmer, Kemr, Somr. Dadaistická hříčka se zvukomalebností a víceznačností jmen herců Jiřího Wimmera, Josefa Somra a Josefa Kemra. Přízvisko „nejhezčí herec z Prahy“ zase v nadšázce užíval kabaretiér Jarka Pižla. Nejvýraznější rolí jeho kariéry se stal Pepek Vyskoč ve filmové adaptaci Haškova Švejka *Poslušně hlásím* (1957).

> *Gott Chladil Spálený Bobek (I)*

„Mééé!“ aneb není malých rolí

NEJLEPŠÍ PAS – Kompas. Po převratu roku 1948 došlo k podstatnému omezení svobody cestování, cestovní pas se tudíž stal věcí takřka k nepotřebě. Jelikož

řada lidí volila k opuštění země přechod přes zelenou hranici, začalo se říkat, že „nejlepší pas je kompas“, ukazující uprchlíkům směr na západ. Do začátku 50. let bylo ilegální překročení hranic relativně možné. Historici třeba zaznamenali případ zemědělce, jenž přešel do Rakouska i se stádem skotu, nebo husarský kousek komika Jára Kohouta, který „fouknul“ do Německa o pauze svého představení pro pohraničníky v Aši, když krátce předtím chodil se svíčkou po jevišti a výsměšně deklamoval: „Já fouknu, já fouknu!“ Později však byla západní hranice doslova opevněna; přibýly ostnaté dráty, ploty nabitě elektřinou, betonové zábrany, protipěchotní miny i pohraničníci se samopaly a psy. „Kdo žije za těmi dráty, tatínku?“ ptá se v hořké anekdotě synek u hraničních zátarasů. „My, chlapče, my,“ odvětlí trpce otec.

> *Ždrhlíci (I)*

„Kykryryký, já mažu z republiky!“

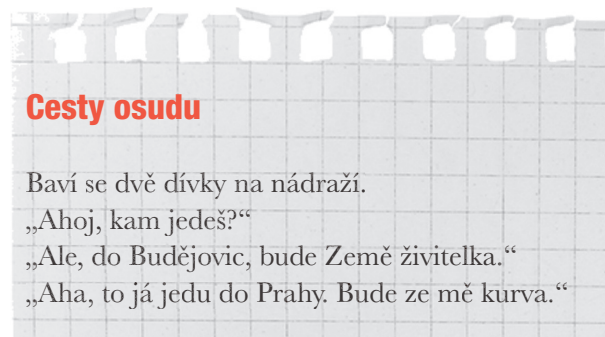
NEJVĚTŠÍ AUTOGRAMIÁDA V ČECHÁCH

– Anticharta. Podpisová akce ze začátku roku 1977, v níž osobnosti kulturního života odsoudily prohlášení opoziční Charty 77, dovolávající se dodržování lidských práv v Československu. Antichartu podepsalo během měsíce více než 7 000 kulturních pracovníků, zatímco samotnou Chartu za dvanáct let existence necelé dvě tisícovky lidí. „Největší autogramiáda v Čechách“ byla nátlakovou akcí režimu, který si vzal umělce do značné míry coby rukojmí. A nebylo to v historii poprvé. Zneužít známé tváře k ovlivnění politického klimatu se pokusili komunisté už 25. února 1948 prohlášením kulturní fronty *Kupředu, zpátky ni krok!*, které mělo sloužit coby páka na definitivní zlomení prezidenta Edvarda Beneše. Podobný scénář jako Anticharta mělo i shromáždění v pražském Národním divadle roku 1942, kde byli čeští herci nuceni odsoudit atentát na Reinharda Heydricha a manifestovat věrnost německé říši. Při sametové revoluci v roce 1989 to však byli právě herci, kteří spolu se studenty odstartovali revoltu proti stávajícímu režimu. Do jisté míry symbolickým aktem se roku 1997, dvacet let po potupné autogramiádě, stal sňatek Václava Havla, strůjce Charty 77, se signatářkou Anticharty herečkou Dagmar Veškrnovou.

> *Chartágo (I)* > *Setkání Sojuz-Apollo*

NEJVĚTŠÍ JARMARK V ČECHÁCH – Jemně hanlivé označení zemědělské výstavy Země živitelka, která se od roku 1970 koná v Českých Budějovicích. Agrosalon s poněkud patetickým názvem se měl stát výkladní skříní úspěchů socialistického zemědělství a socialismu vůbec. Nehledě na původní rolnické zaměření se tu ale prodávaly i luxusní kožichy, náhradní díly na auta

a další nedostatkové zboží. K popularitě Země živitelky přispěla i možnost konzumace alkoholu během celého trvání akce.

NEJVĚTŠÍ SBĚR PAPIŘU – Socialistická propaganda vytrvale vybízela občany ke sběru kostí, hadrů a především starého papíru. Ovšem zdaleka největší sběr papíru se uskutečnil na počátku 50. let, kdy bylo z veřejných knihoven odstraněno odhadem na třicet milionů knih. Čistky v regálech se měly týkat tzv. brakové a závadové literatury, ve skutečnosti však do stoupy putovala mnohdy vynikající umělecká díla, jež nevyhovovala z důvodů mimoliterárních typu třídní původ autora či jeho odchod do zahraničí. „Škodlivé“ knihy měly navíc poskytnout surovinu na výrobu knih hodnotných. A tak z makulatury zničených svazků Steinbecka, Saroyana, Achmatovové, Blatného, Teigeho či Durycha se vzal papír pro vytištění knih Drdy, Řezáče, Majerové, Pujmanové, Skály, Taufera a dalších, kterým navíc ubyla konkurence a zvýšily se náklady knih. Masově se svazky z knihoven vyřazovaly i po roce 1968, většinou se však už neničily, nýbrž ukládaly do veřejně nepřístupných fondů zvaných „elpěčka“ (libri prohibiti).

NEMÁTE HŘEBÍKY? – Otázka, které západní cizinec nerozuměl. Logické by bylo zeptat se: „Máte hřebíky?“ Záporně formulovaný dotaz „Nemáte hřebíky / ledničky / toaletní papír / utěrky / rozdvojky / banány...?“ už totiž předem předpokládal negativní odpověď, kterou za socialismu zákazník také častokrát dostal. V dobové anekdotě se vyprávělo o Američanovi, který chtěl v Prioru koupit tamější patent. „Jaký patent máte na mysli?“ ptá se prodavač. Američan říká: „No ten, že v regálech máte hovno, a vůbec to tu nesmrdí.“ Kardinální neporozumění dobové situaci projevila jistá dáma z USA, které vyprávěli o politickém procesu a popravě Milady Horákové z roku 1950, načež dáma opáčila: „A proč si ta Horáková nevezla lepšího právníka?“
> *Socialistická skleróza (I)* > *Obchodní dům Nemaj (I)* > *RVHP (I)*

Základní potřeby

K Husákovi přijde deputace se stížností, že není k dostání jednou tohle, podruhé zas něco jiného a tak pořád.

„Ale vždyť máte všechny základní potřeby,“ nezdá se to Husákovi.

„To myslíte které?“

„Slunce, vzduch, Rudé právo...“

Vídeň, Londýn, Praha,

jak se to rýmuje.

Ve Vídni maj řízky,

v Londýně zas whisky,

v Praze máme hovno,

tak se to rýmuje.

(Jak se to rýmuje)

NEZNÁMÝ VOJÍN – Přeneseně neznámý otec dítěte. Náhodná známost, která skončila početím, aniž by matka znala totožnost zploditele. Často šlo právě o vojáky základní služby či příslušníky zálohy, kteří využívali anonymity cizího prostředí k záletům lidově zvaným „nožky na vejložky“. Výraz „neznámý vojín“ reagoval na přehršli symbolických hrobů a památníků bezejmenných hrdinů, jimiž byla republika po 2. světové válce poseta. Původní pocta všem padlým vojákům, které se nepodařilo identifikovat, se postupem času zúžila většinou jen na rudoarmějce a vyprázdnila v povinný uctívací rituál, jenž v době výročí vykonávali zejména pionýři.

Was ist das Šlupka?

Říká dcera matce: „Mami, jsem těhotná.“

Matka: „Proboha s kým?!“

Dcera: „Neboj, je to osobnost, kterou každý zná a každý si jí váží.“

Matka: „Ó, to se mi ulevilo, a kdo to je?“

Dcera: „Neznámý vojín.“

Při pohřbu Brežněva spadne rakev před mauzoleem na Rudém náměstí.

Je to taková rána, že se v mauzoleu probudí Lenin, vyleze z rakve a vidí, jak opodál vstává z hrobu neznámý vojín. Lenin na něj volá: „To byla ale šlupka, co?!“

Neznámý vojín na to: „Was ist das Šlupka?“

Delegace politbyra se byla v Izraeli poklonit u hrobu neznámého vojína. Tu jeden člen delegace, který uměl trochu hebrejsky, zjistil, že je to hrob Izáka Ábelese, prodavače zeleniny. Tak se tedy zeptal průvodce, jak je to možné. Ten mu odpověděl, že pan Ábeles byl samozřejmě znám jako prodavač zeleniny, ale jako vojín byl úplně neznámý.